

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความสำคัญและความจำเป็นของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สินค้าการเกษตรเป็นสินค้าออกที่สำคัญ แต่ปรากฏว่าเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังยากจนอยู่เป็นจำนวนมาก การที่จะพัฒนาทางการเกษตรอย่างเป็นระบบ และมีรูปแบบ การส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมที่จะก้าวไปสู่ระบบเกษตรอุตสาหกรรมแบบครบวงจรที่ยั่งยืนต่อไป สาเหตุอีกประการหนึ่งของเกษตรกรที่ยังยากจนอยู่ก็คือ ผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ต่ำ และขาดคุณภาพ อันเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ขาดความรู้ ความเข้าใจในการยอมรับการถ่ายทอดวิชาการเกษตรแผนใหม่ เพื่อนำไปปฏิบัติในไร่นาอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และเพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด และเพื่อให้มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตอันจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจส่วนรวมให้มั่นคงยิ่งขึ้นด้วย

สำหรับงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นแบบรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง คืออำนาจในการสั่งงานหรือสายงานบังคับบัญชา รวมถึงนโยบายในการปฏิบัติงานออกจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค หน่วยงานที่รับผิดชอบงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยมีอยู่หลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานของกระทรวงกลาโหม และยังมีสถาบันทางการศึกษาต่างๆ สมาคมต่างๆ องค์กรและบริษัทเอกชน แต่งานส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการอยู่ส่วนใหญ่ยังไม่ถึงมือเกษตรกรในระดับไร่นา และยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล เพื่อการส่งเสริมการเกษตรยังไม่พอที่จะทำงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังมีจำนวนไม่พอเพียง และส่วนใหญ่ยังต้องปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งเดิมขาดความต่อเนื่อง ขาดการเชื่อมโยง ในการบริหารและการจัดการ กิจกรรมโครงการที่จัดลงพื้นที่ก็ดำเนินการไม่เป็นระบบ ในกรณีมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน ทำเหมือนกันในท้องที่เดียวกัน เกิดการซ้ำซ้อนของงาน ก่อให้เกิดความสับสนแก่เกษตรกร และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรยังไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเกิดปัญหาระหว่างหน่วยงาน หรือกรมต่างๆ ในการส่ง

เสริมการเกษตรเอง ในแต่ละกองต่างก็จัดกิจกรรมของกองในพื้นที่ ทำให้เกิดการพัฒนาระบบแยก ส่วนขาดการผสมผสานกิจกรรม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ขาดสินเชื่อการเกษตร ขาดเทคโนโลยีการผลิต และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจนอยู่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้ กรมส่งเสริมการเกษตร นำระบบส่งเสริมการเกษตรที่เรียกว่า ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชมเกษตรกร (Training and Visiting System) หรือ T&V System ตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมาเพื่อแก้ปัญหาต่างๆของการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรที่เกิดขึ้น อันได้แก่ ปัญหาเรื่องอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ ที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการส่งเสริมไม่เพียงพอ ตลอดจนยานพาหนะต่างๆของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ของสำนักงานในระดับจังหวัดและอำเภอไม่เพียงพอ (พงษ์ศักดิ์, 2537:53) ต่อมาในปี 2536-2539 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น เรียกว่า “ระบบส่งเสริมการเกษตร 2 ระบบ” ต่อมาในปี 2540-2544 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ปรับปรุงระบบการส่งเสริมการเกษตรอีกครั้ง เรียกว่า “ระบบส่งเสริมการเกษตร 2 ส่วน” เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

ปี 2542 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำ “โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร” ขึ้นมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนา เพื่อให้เกษตรกรโดยการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นศูนย์บริการและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล ความรู้ และเทคโนโลยีด้านการเกษตร ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมและดำเนินการสานิรณรงค์เชิงการผลิตทางการเกษตรเฉพาะด้าน พร้อมทั้งสร้างชุมชนเครือข่ายด้านการเกษตร ให้สามารถนำไปปรับใช้ในไร่นาอย่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่มีการเชื่อมโยงการปฏิบัติงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กร แกนนำกลุ่มอาชีพ และหน่วยงานต่างๆในลักษณะบูรณาการ และสอดคล้องประสานกัน อันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันศักยภาพชุมชน ให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2542:2)

จากนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เน้นการบริหารงานในรูปแบบของการบูรณาการ โครงการเพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง องค์กรท้องถิ่น และเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการประหยัดลดความซ้ำซ้อน ตลอดจนใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังทำให้เกิดกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับรู้ โดยเฉพาะชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วางแผน และกำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นแนวทางเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีศูนย์กลางในการประสานงาน และบริหารจัดการในเรื่องนี้ด้วย กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายจาก กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ ให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดกิจกรรมและการจัดกิจกรรมของแต่ละส่วนราชการ ลงสู่พื้นที่เป้าหมายเดียวกันภายใต้การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ที่จะเข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องตรงกับความต้องการของชุมชน เกิดการพัฒนาอาชีพใน ทุกด้านให้ชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน(กรมส่งเสริมการเกษตร,2542:1)

จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล จำนวน 190 ศูนย์ ใน 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ โดยเป็นศูนย์นำร่อง 2 ศูนย์ ศูนย์จัดตั้ง จำนวน 188 ศูนย์และใช้เป็นจุดสาธิตในการถ่ายทอดความรู้ และขยายผลเทคโนโลยีการเกษตรสู่ เกษตรกรแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นการปรับปรุงระบบ และงานส่งเสริมการเกษตรอีกรูปแบบหนึ่ง การ ดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ถือว่าเป็นภาระกิจหลักของกรมส่งเสริม การเกษตร จะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหนเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมการเกษตรใดบ้างที่มี ผลต่อความคิดเห็นรวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี เพื่อให้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรให้ เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

#### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของ เกษตรกรกับความคิดเห็นการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร เกี่ยวกับการดำเนินงาน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

#### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการเกษตรของ กรมส่งเสริมการเกษตรตลอดจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบ หรือระบบส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลต่อไป

### สมมุติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความ  
คิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล

### ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความคิดเห็นของเกษตรกร ต่อการดำเนินงานศูนย์  
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้สุ่ม  
ตัวอย่างจากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อำเภอใกล้เมืองและ  
อำเภอที่อยู่ห่างจากเมืองตั้งแต่ 40 กิโลเมตรขึ้นไป จะใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีหลายขั้นตอน  
(Multistage Sampling)

อำเภอใกล้เมืองได้แก่ อำเภอหางดง และอำเภอสันทราย โดยใช้วิธีจับฉลากจาก  
อำเภอที่ติดกับเมือง 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง อำเภอแมริ่ม อำเภอสันทราย  
และอำเภอหางดง

อำเภอไกลเมืองออกไประยะทางประมาณ 40-120 กิโลเมตร โดยจะไม่เลือกเอา  
อำเภอที่อยู่ไกลออกไปมาก อำเภอที่อยู่ไกลตัวเมืองได้แก่ อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง  
อำเภอพร้าว กิ่งอำเภอคอยหล่อ อำเภอแม่วาง กิ่งอำเภอแม่ออน และอำเภอฮอด โดยใช้วิธีจับฉลาก  
ทางทิศเหนือได้แก่ อำเภอพร้าว อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอที่จับฉลากได้คือ อำเภอพร้าว  
อำเภอที่อยู่ทางทิศใต้ ได้แก่ อำเภอจอมทอง กิ่งอำเภอคอยหล่อ อำเภอฮอด อำเภอที่จับฉลากได้คือ  
อำเภอคอยหล่อ ส่วนอำเภออื่นๆได้แก่ อำเภอแม่วาง อำเภอสะเมิง กิ่งอำเภอแม่ออน จะจับฉลากเอา  
2 อำเภอ ซึ่งได้แก่อำเภอแม่วาง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก และกิ่งอำเภอแม่ออน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก  
และได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากตำบล จากอำเภอต่างๆ 2 ตำบล รวม 12 ตำบลได้แก่

1. อำเภอพร้าวมี 11 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่แวน และตำบลโหล่งขอด
2. กิ่งอำเภอคอยหล่อมี 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลคอยหล่อ และตำบลสันติสุข
3. อำเภอแม่วางมี 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลคอนเปา และตำบลทุ่งปี้
4. กิ่งอำเภอแม่ออนมี 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลออนเหนือ และตำบลบ้านสหกรณ์
5. อำเภอสันทรายมี 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลป่าไผ่ และตำบลแม่แฝกใหม่
6. อำเภอหางดงมี 11 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ข่า และตำบลหางดง

โดยสุ่มตัวอย่างจากตำบลละ 20 ราย รวม 12 ตำบล เท่ากับ 240 ราย จะเอาตัว  
อย่างตำบลละ 20 ราย ได้ตัวอย่างเกษตรกรทั้งหมด 240 ราย และการสุ่มคัดเลือกเกษตรกร 20 ราย  
จะสุ่มจากทะเบียนเกษตรกร ของกรมส่งเสริมการเกษตรแต่ละตำบล จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

เกษตรกรทั่วไป 10 ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5 ราย กลุ่มเกษตรกร 5 ราย โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร จะสุ่มเอาคณะกรรมการกลุ่ม 2 ราย และผู้ที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการกลุ่ม 3 ราย ส่วนเกษตรกรทั่วไป 10 ราย จะสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling)

ตัวแปรสำหรับงานวิจัย 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

1.1 อายุ

1.2 ระดับการศึกษา

1.3 รายได้รวมของเกษตรกร

1.4 แรงงานในครัวเรือน

1.5 พื้นที่ทำกิน

1.6 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากศูนย์ถ่ายทอดฯ

1.7 ระยะเวลาที่เดินทางจากบ้านถึงศูนย์ถ่ายทอดฯ

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในด้าน

2.1 ความเหมาะสมของกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดฯ

2.2 ความเชื่อถือของกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดฯ

2.3 ประโยชน์ของกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดฯ

## ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

**ตัวแปรอิสระ**  
(Independent variable)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม  
ของเกษตรกร

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- รายได้รวมของเกษตรกร
- แรงงานในครัวเรือน
- พื้นที่ทำกิน
- การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากศูนย์ถ่ายทอดฯ
- ระยะเวลาที่เดินทางจากบ้านถึงศูนย์ถ่ายทอดฯ

**ตัวแปรตาม**  
(Dependent variable)

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดฯ

- ความเหมาะสมของกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดฯ
- ความเชื่อถือของกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดฯ
- ประโยชน์ของกิจกรรมที่ได้รับจากศูนย์ถ่ายทอดฯ

## นิยามศัพท์

**ความคิดเห็น** หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือความเชื่อ ของเกษตรกรที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้พบเห็นแล้ว แสดงออกมาด้วยการตอบแบบสอบถาม

**เกษตรกร** หมายถึง เกษตรกรที่อยู่ใน พื้นที่การดำเนินงาน และเคยใช้บริการจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

**เพศ** หมายถึง เพศหญิง และเพศชายของผู้ให้ข้อมูล

**อายุ** หมายถึง อายุเต็มของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งวัดเป็นจำนวนปี

**ระดับการศึกษา** หมายถึง คุณวุฒิในการศึกษาขั้นสูงสุด ของเกษตรกรที่ได้รับการศึกษา ในระดับ โรงเรียนของรัฐบาลและเอกชน

**รายได้รวมของเกษตรกร** หมายถึง จำนวนเงินรายได้จากภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมทั้งหมดต่อครัวเรือนต่อปี ที่เป็นเงินสด และไม่ใช้เงินสดที่ได้รับในปีที่ผ่านมา

**การมีน้ำใช้ในการเกษตรในฤดูแล้ง** หมายถึง การทำการเกษตรในฤดูแล้ง โดยใช้น้ำชลประทาน แรงงานในครัวเรือน หมายถึง แรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือน ที่ทำงานเต็มเวลา โดยอายุต่ำกว่า 13 ปีจะไม่คิดเป็นแรงงาน

**การใช้บริการของศูนย์** หมายถึง การเข้าไปใช้ประโยชน์ของข้อมูล จากกิจกรรมต่างๆของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รวมถึงการติดต่อสื่อสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

**การดำเนินงาน** หมายถึง การวางแผนกำหนดจุดถ่ายทอดแบบมีส่วนร่วม การใช้จุดถ่ายทอดหรือจุดสาธิตในการให้ความรู้แก่เกษตรกร แบบมีส่วนร่วม การขยายผลให้แก่เกษตรกรทั่วไป การติดตามประเมินผลงานส่งเสริมการเกษตร การให้การสนับสนุนด้านวิชาการที่เหมาะสม

**เทคโนโลยีที่เหมาะสม** หมายถึง วิทยาการที่มีความสอดคล้อง กับศักยภาพสถานการณ์ และปัญหาของเกษตรกร โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และข้อจำกัดของเกษตรกรตลอดจนผลตอบแทนเป็นสำคัญ

**ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล** หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบาย ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบ เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานกระบวนการจัดทำแผนการพัฒนาระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรในชุมชน และเกษตรกรประจำตำบลแบบมีส่วนร่วมเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล แก่สมาชิกในชุมชน เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านการเกษตร เพื่อการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ประจำตำบล

เป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรที่สนใจ โดยมีจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต เป็นสถานที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรือจุดสาธิต หมายถึง สถานที่ ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทางทางการเกษตรโดยมีวิทยากรการเกษตร หรือเกษตรกรเป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ประเภทที่ดำเนินการ โดยเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพสาขาต่างๆ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน หรืออื่นๆ โดยพัฒนาให้เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างได้แก่ กลุ่มเกษตรกร หรือเกษตรกรอื่นนำไปปฏิบัติ

2. ประเภทที่จัดทำขึ้นใหม่ ตามศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกร จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต สามารถทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่นการสาธิตเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือรายหมู่บ้าน

การดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการวางแผน กำหนดจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิตในการให้ความรู้ และขยายผลให้เกษตรกรแบบมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีได้แก่

1. การตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานโครงการทั้งหมดของตำบล เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารการเกษตรทั้งหมด ตลอดจนเป็นแหล่งในการบริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร(Information Center)

2. การตั้งจุดวิจัยในรูปแบบต่างๆ โดยหน่วยงานเชิงวิชาการสามารถเข้ามาดำเนินการศึกษาวิจัยในชุมชน ภายใต้ความร่วมมือของเกษตรกร และการกำกับของหน่วยราชการ เป็นการขยายฐานงานวิจัย

3. การตั้งจุดสาธิตทดสอบนำร่อง ภายใต้เครือข่ายของศูนย์ เพื่อให้เกษตรกรในตำบลนั้นหรือตำบลข้างเคียงมาเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติขยายผล

4. การจัดตั้ง และอบรมเกษตรกร ผู้ดำเนินการสาธิต ทดสอบ เพื่อให้เป็นผู้สามารถถ่ายทอดความรู้ภายใต้วิธีการและขั้นตอนการจัดทำกิจกรรมสาธิต ทดสอบสู่เกษตรกรรายอื่น ให้สามารถพัฒนากิจกรรมในไร่นา หรือนำไปขยายผลในพื้นที่ตำบล

5. การดำเนินกระบวนการให้เกษตรกรในตำบล หรือพื้นที่ใกล้เคียงมาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการรับเทคโนโลยี จากจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยตรง ในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ ภาคสนาม การดูงาน

6. การดำเนินกระบวนการขยายผลลงสู่พื้นที่ตำบล โดยการกำหนด วิธีการให้เกษตรกรที่รับการถ่ายทอดความรู้ นำไปขยายผล

ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง เกษตรตำบลหรือผู้รับผิดชอบของศูนย์ ที่ไม่ใช่เกษตรกรตำบล เช่น เจ้าหน้าที่เคหะกิจ หัวหน้างานส่งเสริมการผลิต หัวหน้างานพัฒนาสถานบันการเกษตร ผู้รับผิดชอบตำบลที่ศูนย์นั้นตั้งอยู่ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์จะต้องเป็นบุคคล ที่มีความรู้ทางการเกษตรและสาขาวิชาอื่นๆด้วย

ความคิดเห็นหรือทัศนคติของเกษตรกร หมายถึง ความรู้สึก นึก คิด หรือความเชื่อ ของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และแสดงออกมาด้วยการตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

เห็นด้วยมาก	3	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	1	คะแนน

วิทยากรเกษตรหรือเกษตรกรอาสา หมายถึง เกษตรกรที่เป็นเจ้าของ หรือประจำ ณ จุดสาธิตนั้นๆ ซึ่งประสบผลสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีการเกษตร และได้รับการฝึกอบรม ให้มีความรู้ มีทักษะ และเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ที่ดี เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรผู้อื่นต่อไป

ตำบล หมายถึง ขอบเขตพื้นที่ ที่ถูกจัดแบ่งตามลักษณะการปกครอง ของกระทรวงมหาดไทย ในตำบลอาจมีหลายหมู่บ้าน และมีกำนันเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับจากการเลือก

อบต. หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้ง ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีที่ตั้งสำนักงานถาวร สะดวกต่อการติดตามประสานงาน

ศูนย์จัดตั้ง หรือศูนย์ทั่วไป หมายถึง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดตั้งขึ้น ให้ครอบคลุมทุกตำบล ที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ในปี 2542 โดยมีการสนับสนุนงบประมาณจัดตั้งศูนย์ละ 40,000 บาท

ศูนย์นำร่อง หมายถึง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดตั้งขึ้น ให้ครอบคลุมทุกตำบลที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ในปี 2542 โดยมีการสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดตั้งศูนย์ 1,126,860 บาท ใน 76 จังหวัดๆละ 1 ตำบล จังหวัดเชียงใหม่ มีอยู่ 2 ศูนย์ ได้แก่

1. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านกลาง ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง
2. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่แฝกใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย